

نکته‌هایی در مورد موسیقی

سید حسین موسوی زنجانی

مقام موسیقی
سال هشتم - شماره بیست و هفتم

۱- اگر مرحوم فارابی فرموده‌اند: «اللحن یرسم بآنه مجموع نغم مختلفه رتبت ترتیباً محدوداً ملائماً» (البته مرحوم صفی‌الدین ارموی صفت «ملائماً» را بر این تعریف اضافه کرده است) باید توجه کرد این تعریف هم شامل موسیقی حلال است هم حرام. به همین دلیل باید گفت تعریف جامعی است اما شرع مقدس مهر مشروعیت بر آن نمی‌زند بلکه می‌فرماید: آنچه از این آهنگ موجب می‌شود انسان شنونده در حرکت به طرف حقیقت و معشوق مطلق چهر داودی گرفته از ساکت‌ترین (کوه) تا ناطق‌ترین ناطقان (پرنندگان) را همراه خود ببیند آن را تأیید می‌کند، و در این قسم از موسیقی به کوه و پرنندگان دستور هماهنگی با داوود هم صادر می‌فرماید. آنجا که می‌فرماید: «یا جبال اوبی معه و الطیر» (سوره سبأ / ۱۰)

پس موسیقی داودی وجود دارد و مورد تأیید قرآن هم است.

۲- در منابع دینی آمده است در مراسم عروسی حضرت زهرا(س) خانمهای شرکت کننده در مراسم، ضمن اینکه

دسته‌جمعی کف می‌زده‌اند (و در بعضی از اخبار همراه کف، دف می‌زده‌اند) این عبارت را می‌خوانند: «بالوفاء والبنین» یعنی انشاءالله زن و شوهری باشید نسبت به یکدیگر باوفا و دارای پسران متعدد.

رسول گرامی اسلام به محتوای شعر اعتراض داشتند و دستور فرمودند به جای والبنین بخوانید «والبرکه» یعنی بین دختر و پسر فرق قائل نشوید به جای طلب پسر، مبارکی، میمنت و خوشبختی طلب کنید که در وجود دختران هم مثل پسران خوشبختی وجود دارد. ولی به اصل این آهنگ اعتراض نداشتند.

۳- خدا، یعنی خواندن خاص و آواز مخصوص برای تشویق قطار شستران جهت گرفتن سرعت در حرکت و این نغمه و آواز در مرأء و منظر رسول گرامی اسلام همواره وجود داشت تا جایی که گاهی باعث سقوط کجاوه از روی شتران می‌شد و رسول گرامی اسلام با تبسم و استعاره می‌فرمودند: علیکم بالقاووره یعنی از شیشه‌ها مواظبت کنید که اشاره به این

روزهای ۲۳ و ۲۴ تیرماه ۱۳۸۴
 واحد موسیقی حوزه هنری استان
 اردبیل نخسین کنسرت پژوهشی -
 آموزشی خود را با حضور حجه الاسلام
 والمسلمین سید حسین موسوی
 زنجانی در رابطه با بحث هنر دینی
 آغاز کرد. واحدهای موسیقی حوزه
 هنری استانها با هماهنگی مرکز
 موسیقی حوزه هنری برنامه‌های
 متعدد بحث و نظر دارند که هر
 یک به فراخور حال استانی خود به
 موضوعات به گونه‌ای می‌پردازند که
 عموماً از استقبال بسیار خوب مردم و
 به ویژه جوانان برخوردار می‌گردد.

بوده خانمهای نشسته در کجاوه، مانند شیشه آسیب پذیرند و جدا (هدی) را آهسته بخوانید. ولی آهنگ جدا (هدی) را ممنوع فرمودند.

۴- در منابع دینی ما آمده است عبدالله بن جعفر داماد و برادرزاده علی(ع) زبردست ترین آهنگساز عرب بوده و مهیج ترین مارش نظامی را تصنیف می کرده است که نظامیان اسلام از شدت تأثیر آن، زره خودشان را از تن بیرون می آورده و خود را عریان بر صف دشمن می کوبیده اند.

۵- در متون دینی ما آمده است در هر پنج وقت عبادت با زیباترین آهنگ اذان بگویند و عبادت را با مقدمه ای از آهنگ و نغمه زیبا شروع کنید.

۶- در قرآن کریم دستور فرموده «و رتل القرآن ترتیلاً» وقتی قرآن می خوانید زیبا بخوانید یعنی آهنگ قرآنی باید آهنگ زیبا باشد.

۷- در متون اسلامی آمده است صدای قرائت امام سجاد(ع) در نماز در حدی زیبا بوده که برده هایی که زیر مشک آب سجاد(ع) را گوش فرا می داده اند.

۸- از امام صادق(ع) نقل شده است که «کل نبی کان حسن الصوت» و یا شسبیه این عبارت، یعنی تمام انبیاء دارای صدای زیبا بوده اند. لابد برای استفاده بوده است.

۹- در منابع دینی ما آمده است که علی(ع) معادل آهنگ ناقوس به عنوان تفسیر نغمه و یا آهنگ ناقوس متنی ساخته بوده و می فرموده محتوای کلامی ناقوس این است:

سبحان الله، حقاً حقاً ان المولی صمد ببقی، یحلم عنا رفقاً رفقاً، لولا حلمه کنا نشقی، حقاً حقاً، صدقاً صدقاً، یا مولانا لا تهلكنا و تدارکنا، و استخمدنا و استخلصنا، حلمک

عنا قد جرانا، یا مولانا عفوک عنا، ان الدنيا قد غرتنا، و اشتغلنا و استهوتنا، و استلهتنا و استغوتنا، یابن الدنیا جمعاً جمعاً، یابن الدنیا مهلاً مهلاً، یابن الدنیا دقاً دقاً، و زناً وزناً، تغنی الدنیا قرناً قرناً، ما من یوم عنا، الا تهوی منا رکناً، قد ضیعنا داراً تبقی، و استوطننا داراً تغنی، تغنی الدنیا قرناً قرناً، قرناً قرناً، کلاً موتاً کلاً موتاً، کلاً موتاً کلاً دفناً کلاً کلاً فیها موتاً، نقلاً نقلاً دفناً دفناً، یابن الدنیا مهلاً مهلاً، زن مایاتی و زنا وزناً، لولا جعلی ما ان کانت عند الدنیا الا سبحنا خیراً

خیراً، شرأاً شرأاً، شیئاً شیئاً حزناً حزناً، ماذا من ذا کم ذا ما ذا هذا، اسناه ترجو تنجو، تخشی تردی، عجل قبل الموت الوزنا، ما من یوم یمضی عنا، الا اوهن منا رکناً ان المولی قد انذرنا، انا نحشر غزلاً بهماً (بحار جلد ۴۰ ص ۱۷۲)

۱۰- طبق نقل متون دینی حضرت زهرا ی اطهر (س) برای لایبی حضرت امام حسن(ع) شعری ساخته بوده که هر مصراعش یک اساسنامه است:

اشبه اباک یا حسن واخلع عن الحق الرسن
واعبد الها ذالمنن ولا توال ذی الاهن
و برای امام حسین(ع) شعر دیگری برای لایبی گفتن ساخته بوده است:

انت شبیه بنبی لست شبیها بعلی

۱۱- در متون تاریخی آمده است: از امام علی(ع) پرسیدند:

چرا پیامبر اسلام(ص) مانند حضرت موسی معجزه های مثل ید بیضایی، عصای اژدهایی، رفع طور سینایی ندارد؟ پاسخ داد:

آن معجزه ها موقتی و فوری و فوتی بوده اما رسول اسلام(ص) نغمه آسمانی ای آورده بالاتر از بد بیضایی و طور سینایی و

عصای موسایی و قدرت آهنگ و نغمه قرآنی در جذب قلوب انسانها تا روز قیامت در حدی

است که در هر عصری قدرت جذب معجزه عصای موسی دارد و قادر

است تمام اژدهای هنری، شعری و تصنیفی بشر را تا روز قیامت

مقهور خود سازد.

۱۲- اکنون بیمارستانهایی ساخته شده است صرفاً جهت معالجه بیماران

افسردگی و مؤثرترین داروی شناخته شده و شفابخش صدا

قرآن آقای شحات مخصوصاً در حین قرائت آیه شریفه: ان الله

اصطفی آدم و نوحاً و آل ابراهیم و آل عمران علی العالمین (آل عمران / ۳۳) است. و عملاً نغمه های

آسمانی داروی بی بدیل و بی مشابه است.

۱۳- در سوره الرحمن برای تمام بشر و در سوره مریم(ع) برای عرب نغمه و آهنگ آسمانی ای مستتر است.

اگر موسیقیدانان جهان موفق به کشف آن بشوند موفق به دیدن ایمان آوردن هنرمندان جهان به قرآن نیز خواهند بود.

۱۴- با وجود اینکه این حقیر مختصر مطالعه ای درباره تاریخ موسیقی دارد اما در هیچ اثری ندیدم نوشته شده باشد علامه

حلی این اعجوبه جهان اسلام، کتابی در علم موسیقی دارد که اکنون در موزه لندن است. ذوالنون مصری، شبلی، جنید بغدادی، ابوالفرج اصفهانی، سهروردی زنجانی و صفی الدین

ارموی خدمات قابل توجهی به علم موسیقی کرده‌اند اما هیچ کدام موفق نشدند کشف کنند گریه غیر اختیاری ناشی از استماع آیه شریفه «۲۳ از سوره آل عمران» برای شنونده که امثال شحات می‌خواند چیست؟ آیا این گریه ناشی از تطابق ندای فطرت با آن نغمه است؛ و یا ناشی از شوق وصال به معشوق اعلا است؟ و یا ناشی از اسف از مفارقت حریم دوست است؛ و یا هیچ کدام نیست؟

هنگامی که حسام‌الدین سراج در نغمه موسوم به «ترگس مست» می‌خواند: «ما نه غم دوزخ و نی حرص بهشت بردار ز رخ پرده محتاج لقاییم» جهانی در پیرامون روح خلق می‌شود که با هیچ ابزاری قابل آفرینش نیست جز با اراده خداوند عزوجل پس آواز خالق فضای مناسب برای روح متعالی است و این قبیل آواز داودی را از خطر ابتدال‌گرایان حفظ کنیم.

۱۷- اخیراً در یکی از کشورهای غربی

صد مادر حامله را در طول دوران حمل با یک

نوع آهنگ و موسیقی به صورت پیوسته و مستمر آشنا ساختند و پس از تولد نوزادان و گذشت سه یا چند سال آواز مورد استفاده مادران در دوران حمل را همراه با ۹۹ آهنگ دیگر برای کودکان پخش کردند و کودکان توانستند آهنگ مورد استفاده مادر خود در دوران حمل را شناسایی کنند و کودکان اظهار داشته‌اند با این آهنگ گویی آشنایی قبلی دارند. این تجربه نشان می‌دهد نغمه و آواز قبل از فعالیت مشاعر جنین از طریق روح مادر به جنین منتقل می‌گردد.

۱۸- با توجه به نکته ۱۷ می‌توان به راز نهفته در میان گوش و جنین بی برد و به این پرسش اگر چه به طور ناقص پاسخ داد که چرا تمام پستانداران یعنی جنین‌داران لاله گوش هم دارند ولی تمام تخم‌گذاران فاقد لاله گوش‌اند؟ اگر چه لاله گوش خود گوش نیست. بلی؛ لاله گوش نماد نیاز جنین به آواز پیرامون است و جنس نر این اصناف نیز ولو جنین ندارند ولی پستانداران (حیوانات دریایی مورد بحث نیست) وقتی تقدیر شد خفاش تنها پرنده پستاندار باشد اعطای لاله گوش نیز تقدیر گشت. جنین حیوان در حیوانیت خود، در اندام مادر خود، نماد جذب غذای روح دارند که آواز پیرامون است و وقتی در شکم حیوان جنین نیست، تخم است، نیازی به جذب آواز نیست.

پس خفاش اگر کور است و نماد کوری ولی دارای لاله

گوش است برای امواجی، دایناسور ۲۱ متری چون لاله گوش ندارد شکم او نیز فاقد جنین و دارای تخم ۴۰ کیلویی است و اگر در قرآن کریم خدا می‌فرماید ای پرندگان (ای بی‌گوشان) شما در آواز خواندن هم‌آواز تابع آواز داود(ع) باشید دارای اسرار زیادی است چون داود هم گوش دارد هم آواز. ولی پرندگان آواز دارند، گوش ندارند. لذا حضرت داود در قرآن به‌عنوان خلیفه معرفی شده است و مرغابی بی‌گوش هم‌ردیف با کوه نماد سکوت و بی‌تفاوتی قرار داده شده‌اند ولی زیباترین آواز خوانان‌اند.

۱۹- در متون دینی ما آمده است: «وقتی از رسول گرامی اسلام درباره نقش شعر پرسیدند فرمود: والذی نفس محمد بیده فکاتما تنفهمون بالنبل» یعنی قسم به خداوند شعری که در قبال شعر کفار و معاندین جهت پاسخگویی سروده می‌شود گویی به طرف دشمن تیری پرتاب می‌شود.

۲۰- وقتی از نیل آرمسترانگ پرسیدند در حین ورود به کره ماه چه دیدی و یا چه احساسی داشتی پاسخ داد صدایی شنیدم شبیه صدای مآذنه‌های عربستان سعودی به وقت عبادت.

از همین مطلب می‌توان کشف کرد که چرا دین مقدس اسلام اصرار دارد گوش راست نوزاد اذان و گوش چپ او اقامه گفته شود، چون نغمه اذان صدای فطرت است که یک آمریکایی در تنهایی مطلق خود در کره ماه شنیده یا احساس کرده است.

۲۱- در قرآن کریم در ده مورد فرموده است ما شما را در روز قیامت با صور (شیپور) بیدار خواهیم کرد و شیپور یکی از آلات موسیقی رزمی و جنگی و جهادی است. باید تأمل شود چرا خداوند به نفخ صور تأکید دارد؟! حتی در یک مورد به جای نفخ صور، نقر در ناقور آمده است. این نکته‌ها نشان می‌دهد در این جهان و جهان آخرت و یا برزخ از آواز خاصی استفاده خواهد شد اگر چه این آواز از نوع آواز ناشی از موج هوا نیست.

۲۲- نهضت عظیم و ابدی حسینی زیر سایه مداحی شاعری مرثیه‌سرایی ماندگار شده است و در این مسئله موسیقی در قالب تعزیه، روضه، مدح خدمت بزرگی به نهضت حسینی نموده است و هیچ قشری به اندازه مداحان اهل بیت(ع) مورد توجه ائمه نبوده‌اند.

